ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»

Факультет медицини

Кафедра стоматології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з навчально-методичної роботи
_____ Ярослав ШТАНЬКО
“_01_”_вересня_ 2026 р.

Безпека життєдіяльності та основи біоетики

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань:	I «Охорона здоров’я та соціальне забезпечення»
Спеціальність:	I1 «Стоматологія»
Освітньо-професійна програма:	«Стоматологія»
Освітній рівень:	другий (магістерський)
Статус дисципліни:	обов’язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання:	українська
Семестр викладання	1

Івано-Франківськ
2026

РОЗРОБНИК:
Викладач, PhD Руслана ОРЛОВСЬКА

ЗАТВЕРДЖЕНО:
на засіданні кафедри стоматології,
протокол № 1 від 28.08.2026 р.
в. о. завідувача кафедри Оксана КЕРЗЮК

УЗГОДЖЕНО:
Гарант ОПП/ОНП Оксана КЕРЗЮК

на засіданні кафедри стоматології,
протокол № 1 від 28.08.2026 р.
в. о. завідувача кафедри Оксана КЕРЗЮК

СХВАЛЕНО:
на засіданні Науково-методичної ради, протокол № 1 від 31 серпня 2026 р.

e-mail	**ruslana.orlovska@ukd.edu.ua**
Номер аудиторії чи кафедри	328
Посилання на сайт	https://ukd.edu.ua[1]
Сторінка курсу в СДО	https://online.ukd.edu.ua/course/view.php?id=9158

1

ВСТУП

Анотація навчальної дисципліни

Мета та завдання дисципліни:
Мета: Формування знань, практичних умінь і відповідального професійного ставлення, необхідних для ідентифікації небезпек, оцінювання ризиків, запобігання професійним і побутовим загрозам, безпечної поведінки в надзвичайних ситуаціях та застосування принципів біоетики у майбутній стоматологічній практиці.
Завдання:

- сформувати розуміння понять небезпеки, ризику, безпеки та управління ризиками;
- навчити розпізнавати професійні небезпеки у стоматологічному середовищі та обирати заходи профілактики;
- засвоїти принципи біологічної, хімічної, електричної, пожежної, радіаційної та екологічної безпеки;
- сформувати навички безпечного поводження з гострими інструментами, біологічним матеріалом, дезінфектантами та медичними відходами;
- засвоїти принципи ергономічної організації робочого місця стоматолога;
- навчити діяти під час пожежі, евакуації, повітряної тривоги та інших надзвичайних ситуацій;
- відпрацювати базові алгоритми домедичної допомоги;
- сформувати розуміння основних принципів біоетики, деонтології, автономії пацієнта, інформованої згоди, конфіденційності та професійної відповідальності;
- розвивати навички етичного прийняття рішень і професійної комунікації у стоматологічній практиці.

В результаті вивчення дисципліни студент повинен **знати**:

- основні поняття, категорії та принципи безпеки життєдіяльності;
- класифікацію небезпек, джерела їх виникнення та основні фактори ризику;
- принципи ідентифікації небезпек, оцінювання та управління ризиками;
- основні правові та організаційні засади безпеки життєдіяльності, охорони праці та цивільного захисту;
- особливості природних, техногенних, соціальних і воєнних небезпек та принципи поведінки в умовах надзвичайних ситуацій;
- порядок оповіщення, евакуації та укриття населення, принципи використання засобів індивідуального і колективного захисту;

- основні професійні небезпеки у роботі лікаря-стоматолога: **біологічні, хімічні, фізичні, механічні, електричні, радіаційні, ергономічні та психоемоційні**;
- принципи профілактики професійного інфікування та стандартні запобіжні заходи під час надання стоматологічної допомоги;
- правила гігієни рук, використання засобів індивідуального захисту та безпечного поводження з гострими медичними інструментами;
- принципи дій у разі професійного контакту з кров'ю та іншими потенційно небезпечними біологічними рідинами;
- правила безпечного використання дезінфекційних засобів, хімічних речовин і стоматологічних матеріалів;
- основи електробезпеки та пожежної безпеки стоматологічного кабінету і закладу охорони здоров'я;
- основні вимоги до мікроклімату, освітлення, рівнів шуму та інших фізичних факторів виробничого середовища;
- принципи **ергономічної організації робочого місця стоматолога**, профілактики професійного перевантаження та захворювань опорно-рухового апарату;
- основні принципи радіаційної безпеки в стоматології та принцип **ALARA**;
- принципи екологічної безпеки, сортування, збирання та безпечного поводження з медичними відходами;
- алгоритми дій персоналу стоматологічного закладу при пожежі, аварії, повітряній тривозі, обстрілі та необхідності евакуації;
- основні принципи первинної оцінки стану постраждалого та виклику екстреної медичної допомоги;
- основи домедичної допомоги при **раптовій зупинці кровообігу, масивній кровотечі, непритомності, шокових станах, травмах, переломах, опіках і хімічних ураженнях**;
- принципи базової серцево-легеневої реанімації та використання автоматичного зовнішнього дефібрилятора (AED);
- принципи формування культури безпеки, повідомлення про небезпечні події та аналізу причин професійних інцидентів.

В результаті вивчення дисципліни студент повинен **вміти**:[2]

- ідентифікувати небезпечні та шкідливі фактори.
- оцінювати ризики та визначати профілактичні заходи.
- застосовувати правила біологічної, хімічної, фізичної, пожежної, електричної та радіаційної безпеки.
- організовувати ергономічне робоче місце стоматолога.
- діяти при НС і воєнних загрозах.
- застосовувати базові алгоритми домедичної допомоги.
- проводити базовий аудит безпеки стоматологічного кабінету.

[2] поняття вміти і знати повинні співвідноситися з програмними результатами навчання

Компетентності та результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності та основи біоетики» здобувачі освіти набувають загальних і спеціальних компетентностей та досягають програмних результатів навчання, визначених освітньо-професійною програмою «Стоматологія».

Шифр та назва компетентності	**Шифр та назва програмних результатів навчання**
ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	**ПРН 14.** Аналізувати та оцінювати державну, соціальну і медичну інформацію з використанням стандартних підходів та комп'ютерних інформаційних технологій.
ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	**ПРН 13.** Визначати тактику надання екстреної медичної допомоги, використовуючи рекомендовані алгоритми, за будь-яких обставин на підставі діагнозу невідкладного стану в умовах обмеженого часу.
ЗК 7. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.	**ПРН 15.** Оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення в умовах медичного закладу за стандартними методиками.
ЗК 8. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.	**ПРН 17.** Дотримуватися здорового способу життя, користуватися прийомами саморегуляції та самоконтролю.
ЗК 9. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.	**ПРН 18.** Усвідомлювати та керуватися у своїй діяльності громадянськими правами, свободами й обов'язками, підвищувати загальноосвітній і культурний рівень.
ЗК 11. Здатність працювати в команді.	**ПРН 19.** Дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.
ЗК 12. Прагнення до збереження навколишнього середовища.	**ПРН 20.** Організовувати необхідний рівень індивідуальної безпеки — власної та осіб, про яких здійснюється піклування, — у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.
ЗК 13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.	**ПРН 18; ПРН 19; ПРН 20.**

Шифр та назва компетентності	Шифр та назва програмних результатів навчання
СК 10. Спроможність до організації та проведення лікувально-евакуаційних заходів.	**ПРН 13; ПРН 20.**
СК 11. Спроможність до визначення тактики, методів та надання екстреної медичної допомоги.	**ПРН 13; ПРН 20.**
СК 13. Спроможність оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення — індивідуальне, сімейне, популяційне здоров'я.	**ПРН 15.**
СК 15. Опрацювання державної, соціальної та медичної інформації.	**ПРН 14; ПРН 15.**
СК 17. Спроможність до правового забезпечення власної професійної діяльності.	**ПРН 18; ПРН 19.**
СК 18. Спроможність надавати домедичну допомогу за протоколами тактичної медицини.	**ПРН 13; ПРН 20.**

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	**1**	
Семестр	**1**	
Кількість кредитів ЄКТС	**_3_**	
Аудиторні навчальні заняття		**денна форма**
	лекції	**_12_ (в годинах)**
	семінари, практичні	**_32_ (в годинах)**
Самостійна робота		**_46_ (в годинах)**
Форма підсумкового контролю	**залік/екзамен (в годинах)**	

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни[3]:

Пререквізити	Постреквізити
Базові знання з біології, хімії, фізики та основ здоров'я, отримані на попередньому рівні освіти	дисципліни професійної та практичної підготовки, що передбачають застосування принципів безпечної професійної діяльності, біоетики, медичної деонтології, інфекційного контролю та надання домедичної допомоги.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Перелік тем лекційного матеріалу

Змістовий модуль 1

Тема 1. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності. Небезпека, ризик, культура безпеки. Вступ до біоетики (_2__год.)

Перелік основних питань, які висвітлює тема

- поняття безпеки життєдіяльності та її місце в системі підготовки лікаря-стоматолога;
- поняття «небезпека», «ризик», «безпека», «небезпечний і шкідливий фактор»;
- класифікація небезпек та джерела їх виникнення;
- індивідуальний, професійний та суспільний ризик;
- принципи ідентифікації та оцінювання ризиків;
- поняття культури безпеки;
- роль людського фактора у виникненні небезпечних ситуацій;
- поняття біоетики та медичної етики;
- основні принципи біоетики: автономія, благодіяння, «не нашкодь», справедливість;
- значення біоетичних принципів у діяльності лікаря-стоматолога.

Перелік основних питань на самостійне вивчення:

- історичні етапи розвитку науки про безпеку життєдіяльності;
- сучасні концепції прийнятного ризику;
- методи якісної та кількісної оцінки ризику;
- міжнародні підходи до формування культури безпеки;
- історія становлення біоетики;
- Нюрнберзький кодекс і Гельсінська декларація в контексті розвитку біоетики;
- сучасні біоетичні проблеми в медицині та стоматології.

[3] тільки для обов'язкових дисциплін

Тема 2. Професійна безпека стоматолога: біологічні, хімічні, фізичні та ергономічні ризики. (_2__год.)

Перелік основних питань, які висвітлює тема:

- поняття професійного ризику у стоматологічній практиці.
- біологічні небезпеки: кров, слина, аерозоль, контакт із потенційно інфікованим матеріалом.
- хімічні небезпеки: дезінфектанти, стоматологічні матеріали, медикаменти.
- фізичні фактори: шум, вібрація, мікроклімат, освітлення.
- механічні ризики та травмування гострими інструментами.
- ергономічні ризики, статичне навантаження та професійне перевантаження.
- психоемоційні фактори та професійне вигорання.
- ієрархія заходів контролю професійних ризиків.

Перелік основних питань на самостійне вивчення:

- професійні захворювання лікарів-стоматологів.
- фактори ризику захворювань опорно-рухового апарату у стоматологів.
- вплив стоматологічного аерозолю на безпеку персоналу.
- профілактика контактного дерматиту та хімічної сенсибілізації.
- психосоціальні ризики та профілактика професійного вигорання.
- сучасні ергономічні рішення для стоматологічного кабінету.

.

Тема 3. Пожежна, електрична, радіаційна та екологічна безпека у стоматологічній практиці. (_2_год.)

Перелік основних питань, які висвітлює тема:

- причини пожеж у закладах охорони здоров’я та стоматологічних кабінетах.
- основні принципи пожежної профілактики та евакуації.
- електричний струм як небезпечний фактор; безпечна експлуатація стоматологічного обладнання.
- дії при виявленні несправності електрообладнання.
- джерела іонізуючого випромінювання у стоматології.
- принципи радіаційного захисту та alara.
- екологічні аспекти діяльності стоматологічного закладу.
- безпечне поводження з медичними відходами.

Перелік основних питань на самостійне вивчення:

- класи пожеж та принципи вибору вогнегасника.

- особливості пожежної небезпеки кисню та кисневого обладнання.
- захисне заземлення та базові правила електробезпеки.
- оптимізація рентгенологічних досліджень у стоматології.
- радіаційний захист пацієнта і персоналу.
- екологічні ризики стоматологічних матеріалів.

організація сортування і тимчасового зберігання медичних відходів.

Тема 4. Надзвичайні ситуації, цивільний захист та безпека в умовах воєнних загроз (_2_год.)

Перелік основних питань, які висвітлює тема:

- Поняття і класифікація надзвичайних ситуацій.
- Природні, техногенні та соціальні небезпеки.
- Основи цивільного захисту.
- Системи оповіщення та порядок дій після отримання сигналу про небезпеку.
- Евакуація, укриття, засоби індивідуального і колективного захисту.
- Організація роботи стоматологічного закладу під час надзвичайної ситуації.
- Алгоритм дій при повітряній тривозі під час стоматологічної процедури.
- Базові принципи безпеки персоналу та пацієнтів в умовах воєнних загроз.

Перелік основних питань на самостійне вивчення:

- Підготовка сімейного та робочого плану дій у надзвичайній ситуації.
- Вміст базового аварійного набору.
- Правила поведінки під час загрози обстрілу та після нього.
- Мінна небезпека: загальні принципи безпечної поведінки.
- Безпечне використання резервних джерел електроживлення.
- Організація евакуації маломобільних пацієнтів.
- Психологічні аспекти поведінки людей у надзвичайних ситуаціях.

Тема 5. Домедична допомога при невідкладних станах, травмах, кровотечах та опіках (_2_год.)

Перелік основних питань, які висвітлює тема:

- Безпека місця події та первинна оцінка постраждалого.
- Виклик екстреної медичної допомоги та передача інформації.
- Розпізнавання зупинки кровообігу.

- Базова серцево-легенева реанімація та використання AED.
- Розпізнавання і тимчасова зупинка масивної кровотечі.
- Непритомність і шок: ознаки та першочергові дії.
- Травми та базові принципи іммобілізації.
- Термічні й хімічні опіки: принципи домедичної допомоги.

Перелік основних питань на самостійне вивчення:

- Особливості алгоритмів базової підтримки життя у різних вікових групах.
- Типові помилки під час СЛР.
- Засоби тимчасової зупинки зовнішньої кровотечі.
- Домедична допомога при судомах.
- Домедична допомога при анафілактичній реакції: загальні принципи.
- Особливості травм у стоматологічному кабінеті.
- Профілактика вторинного ушкодження постраждалого

Тема 6. Основи біоетики і медичної деонтології у стоматології: автономія, інформована згода, конфіденційність, професійна відповідальність (_2_год.)

Перелік основних питань, які висвітлює тема:

- Біоетика, медична етика та деонтологія: співвідношення понять.
- Автономія пацієнта і право на участь у прийнятті рішень.
- Інформована згода: зміст, умови та значення.
- Відмова пацієнта від запропонованого втручання.
- Конфіденційність, медична таємниця і приватність.
- Етична комунікація лікаря-стоматолога з пацієнтом.
- Біоетичні аспекти роботи з дітьми та законними представниками.
- Професійні межі, конфлікт інтересів і відповідальність лікаря.

Перелік основних питань на самостійне вивчення:

- Моделі взаємовідносин «лікар–пацієнт».
- Особливості згоди неповнолітніх та роль законного представника.
- Етичні аспекти фото- і відеофіксації у стоматології.
- Конфіденційність при використанні електронних комунікацій.
- Етичні аспекти реклами стоматологічних послуг.
- Розподіл обмежених медичних ресурсів

Зміст практичних занять

Змістовий модуль 1

Практичне заняття 1. Ідентифікація небезпек у стоматологічному кабінеті. Матриця ризику.

Перелік основних питань, які висвітлює тема:

- Джерела небезпек у стоматологічному кабінеті.
- Небезпечні та шкідливі виробничі фактори.
- Послідовність ідентифікації небезпек.
- Поняття ймовірності та тяжкості наслідків.
- Побудова матриці ризику.
- Пріоритизація ризиків і вибір профілактичних заходів.

Перелік основних питань на самостійне вивчення:

- Методи оцінювання професійного ризику.
- Поняття залишкового ризику.
- Чек-листи як інструмент аудиту безпеки.
- Приклади near miss та їх значення для профілактики.

Практичне заняття 2. Правові основи безпеки праці та організація безпечного робочого місця стоматолога.

Перелік основних питань, які висвітлює тема:

- Права й обов’язки працівника щодо безпеки праці.
- Відповідальність працівника та роботодавця.
- Інструктажі з безпеки.
- Вимоги до організації робочої зони стоматолога.
- Безпечне розміщення обладнання, інструментів і матеріалів.
- Профілактика падінь, травм і перехресних небезпек.

Перелік основних питань на самостійне вивчення:

- Локальні інструкції та стандартні операційні процедури.
- Документування інцидентів на робочому місці.
- Принципи 5S для організації робочого простору.
- Поняття культури повідомлення про помилки.

Практичне заняття 3. Біологічні ризики. Стандартні запобіжні заходи, гігієна рук і ЗІЗ.

Перелік основних питань, які висвітлює тема:

- Шляхи професійного інфікування у стоматології.
- Стоматологічний аерозоль і контактні ризики.
- Стандартні запобіжні заходи.
- Показання до гігієни рук.
- Види ЗІЗ і принципи їх вибору.
- Послідовність надягання та знімання ЗІЗ.
- Запобігання контамінації поверхонь та обладнання.

Перелік основних питань на самостійне вивчення:

- Вакцинація медичних працівників як компонент професійної безпеки.
- Безпечна робота з пацієнтами з інфекційними захворюваннями.
- Респіраторний захист персоналу.
- Типові помилки при використанні рукавичок.

Практичне заняття 4. Гострі інструменти та професійний контакт з кров'ю.

Перелік основних питань, які висвітлює тема:

- Причини травм гострими інструментами.
- Безпечне використання та передавання гострих інструментів.
- Заборона небезпечних маніпуляцій із використаними голками.
- Контейнери для гострих відходів.
- Алгоритм дій після уколу або порізу.
- Дії при потраплянні біологічної рідини на слизові.
- Повідомлення, документування й оцінювання професійної експозиції.

Перелік основних питань на самостійне вивчення:

- Фактори ризику передачі гемоконтактних інфекцій.
- Профілактика HBV у медичних працівників.
- Загальні принципи постконтактної профілактики ВІЛ.
- Інженерно безпечні гострі медичні вироби.
- Аналіз причин needlestick injuries.

Практичне заняття 5. Хімічна безпека: дезінфектанти та стоматологічні матеріали.

Перелік основних питань, які висвітлює тема:

- Класифікація хімічних небезпек у стоматології.
- Шляхи надходження хімічних речовин до організму.
- Маркування, інструкції та безпечне зберігання.
- Правила приготування робочих розчинів.
- Несумісність хімічних засобів.
- ЗІЗ при роботі з хімічними речовинами.
- Дії при потраплянні хімічної речовини на шкіру або в очі.

Перелік основних питань на самостійне вивчення:

- Паспорти безпеки хімічної продукції.
- Профілактика професійної сенсибілізації.
- Безпечне поводження з мономерами та іншими стоматологічними матеріалами.
- Вентиляція при роботі з леткими речовинами.

Практичне заняття 6. Електробезпека, мікроклімат, освітлення, шум і вібрація.

Перелік основних питань, які висвітлює тема:

- Небезпечна дія електричного струму.
- Ознаки несправності стоматологічного електрообладнання.
- Правила безпечного підключення та експлуатації.
- Дії при аварійній електричній ситуації.
- Основні параметри мікроклімату.
- Значення освітлення для стоматологічної роботи.
- Шум і вібрація як професійні фактори.

Перелік основних питань на самостійне вивчення:

- Захисне заземлення та пристрої електрозахисту.
- Вплив недостатнього освітлення на зорове навантаження.
- Профілактика впливу шуму.
- Моніторинг параметрів мікроклімату.

Практичне заняття 7. Ергономіка праці стоматолога та профілактика професійного перевантаження.

Перелік основних питань, які висвітлює тема:

- Поняття ергономіки у стоматології.
- Нейтральна робоча поза лікаря.
- Позиціонування пацієнта.
- Організація зон досяжності.
- Статичне та повторюване навантаження.
- Мікропаузи і чергування видів діяльності.
- Профілактика болю у шиї, спині та верхніх кінцівках.

Перелік основних питань на самостійне вивчення:

- Робота «в чотири руки».
- Ергономічні характеристики стоматологічного стільця та табурета.
- Професійні захворювання опорно-рухового апарату.
- Вправи для профілактики м’язового перенапруження.

Практичне заняття 8. Радіаційна безпека в стоматології. Принцип ALARA.

Перелік основних питань, які висвітлює тема:

- Види рентгенологічних досліджень у стоматології.
- Іонізуюче випромінювання як фактор ризику.
- Принцип обґрунтування дослідження.
- Принцип ALARA та оптимізація дози.
- Захист пацієнта і персоналу.
- Запобігання необґрунтованим повторним дослідженням.

- Культура радіаційної безпеки.

Перелік основних питань на самостійне вивчення:

- Поняття дози іонізуючого випромінювання.
- Порівняння основних стоматологічних рентгенологічних методів за клінічною метою.
- Особливості радіаційного захисту дітей.
- Контроль якості рентгенологічного обладнання.

Практичне заняття 9. Пожежна безпека, вогнегасники та евакуація.

Перелік основних питань, які висвітлює тема:

- Основні причини пожеж у медичних закладах.
- Горючі матеріали та джерела займання.
- Профілактика пожеж.
- Оповіщення про пожежу.
- Принципи вибору і безпечного застосування вогнегасника.
- Шляхи евакуації.
- Ролі персоналу при евакуації пацієнтів.

Перелік основних питань на самостійне вивчення:

- Класи пожеж.
- Пожежна небезпека кисню.
- Особливості евакуації маломобільних осіб.
- План евакуації та позначення евакуаційних виходів.

Практичне заняття 10. Природні й техногенні НС. Цивільний захист, оповіщення, укриття та ЗІЗ.

Перелік основних питань, які висвітлює тема:

- Класифікація надзвичайних ситуацій.
- Небезпечні природні явища.
- Техногенні аварії.
- Сигнали оповіщення.
- Алгоритм дій після отримання повідомлення про НС.
- Укриття та правила перебування в ньому.
- Засоби індивідуального захисту.
- Евакуація з небезпечної зони.

Перелік основних питань на самостійне вивчення:

- Аварійний запас для закладу охорони здоров’я.
- Дії при хімічній небезпеці.
- Дії при радіаційній аварії: загальні принципи.
- Психологічна готовність до НС.

Практичне заняття 11. Безпека стоматологічного закладу в умовах воєнних ризиків.

Перелік основних питань, які висвітлює тема:

- Повітряна тривога під час прийому пацієнта.
- Безпечне припинення стоматологічної процедури.
- Маршрут до укриття.
- Розподіл відповідальності між персоналом.
- Безпека пацієнтів із обмеженою мобільністю.
- Дії при пошкодженні інфраструктури.
- Безпечне використання резервного живлення.

Перелік основних питань на самостійне вивчення:

- Мінна небезпека та підозрілі предмети.
- Поведінка під час обстрілу.
- Пожежні й чадні ризики генераторів.
- Резерви води, електроенергії та засобів зв’язку.
- Психологічна підтримка пацієнтів під час тривоги.

Практичне заняття 12. Первинна оцінка постраждалого. Базова СЛР та AED.

Перелік основних питань, які висвітлює тема:

- Безпека місця події.
- Перевірка свідомості.
- Оцінка дихання та розпізнавання зупинки кровообігу.
- Виклик допомоги.
- Послідовність базової СЛР.
- Якість компресій грудної клітки.
- Принципи використання AED.
- Безпека під час аналізу ритму і розряду.

Перелік основних питань на самостійне вивчення:

- Ланцюг виживання.
- Типові помилки під час СЛР.
- Особливості BLS у дітей: огляд основних відмінностей.
- Командна взаємодія під час реанімації.

Практичне заняття 13. Масивна кровотеча, непритомність, шок та гострі стани.

Перелік основних питань, які висвітлює тема:

- Ознаки небезпечної зовнішньої кровотечі.
- Прямий тиск і тампонування.
- Загальні принципи застосування турнікета.
- Ознаки непритомності.

- Безпечне положення пацієнта та спостереження.
- Поняття шоку та ознаки погіршення стану.
- Пріоритетність дій і виклик екстреної допомоги.

Перелік основних питань на самостійне вивчення:

- Причини непритомності у стоматологічній практиці.
- Профілактика вазовагальних реакцій.
- Особливості кровотеч у ділянці обличчя і ротової порожнини.
- Документування часу застосування турнікета.
- Ознаки критичного погіршення стану.

Практичне заняття 14. Травми, переломи, опіки та хімічні ураження.
Перелік основних питань, які висвітлює тема:

- Первинна оцінка травмованого.
- Ознаки можливого перелому.
- Принципи іммобілізації.
- Термічні опіки та першочергові дії.
- Хімічні опіки шкіри й очей.
- Безпечне промивання ураженої ділянки.
- Ознаки, що потребують невідкладної медичної допомоги.

Перелік основних питань на самостійне вивчення:

- Травми голови: небезпечні ознаки.
- Травматичні ушкодження зубів як невідкладна стоматологічна проблема.
- Електротравма: загальні принципи домедичної допомоги.
- Профілактика гіпотермії у травмованого.

Практичне заняття 15. Основи біоетики у стоматології: автономія, інформована згода, конфіденційність, етична комунікація.
Перелік основних питань, які висвітлює тема:

- Чотири базові принципи біоетики.
- Автономія пацієнта.
- Складові інформованої згоди.
- Здатність пацієнта приймати рішення.
- Добровільність і право на відмову.
- Конфіденційність і приватність.
- Етична комунікація при поясненні ризиків та альтернатив.
- Особливості спілкування з дитиною і законним представником.

Перелік основних питань на самостійне вивчення:

- Моделі взаємовідносин лікар–пацієнт.
- Етичні аспекти згоди неповнолітніх.
- Фото- та відеофіксація в стоматології.

- Електронне листування і конфіденційність.
- Етичні аспекти повідомлення несприятливого результату лікування.

Практичне заняття 16. Професійна етика стоматолога. Медичні відходи, культура безпеки та підсумковий аудит.
Перелік основних питань, які висвітлює тема:

- Професійні обов'язки та етична відповідальність стоматолога.
- Професійні межі та конфлікт інтересів.
- Культура безпеки та повідомлення про інциденти.
- Класифікація потоків медичних відходів за локальними правилами закладу.
- Безпечне збирання гострих відходів.
- Аудит безпеки стоматологічного кабінету.
- Визначення пріоритетних коригувальних заходів.
- Інтегрований аналіз безпекової та біоетичної ситуації.

Перелік основних питань на самостійне вивчення:

- Етичні аспекти реклами та просування медичних послуг.
- Професійна поведінка у соціальних мережах.
- Конфлікт інтересів у медицині.
- Принципи безперервного поліпшення якості й безпеки.
- Аналіз причин інцидентів і запобігання їх повторенню.
-

Зміст самостійної роботи здобувачів

Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни:

Найменування видів робіт	**Розподіл годин за формами навчання**	
	денна	**заочна**
Самостійна робота, год, у т.ч.:	46	
Опрацювання матеріалу, викладеного на лекціях	6	
Підготовка до практичних занять та контрольних заходів	16	
Підготовка звітів з практичних робіт	4	
Підготовка до поточного контролю	6	

Опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення	14	

ПОЛІТИКА КУРСУ

1. Система поточного і підсумкового контролю

Організація поточного та підсумкового контролю, оцінювання результатів навчання і переведення показників академічної успішності у 100-бальну та національну шкали здійснюються відповідно до «Положення про систему поточного і підсумкового контролю, оцінювання знань та визначення рейтингу здобувачів освіти».

Поточний контроль із дисципліни «Безпека життєдіяльності та основи біоетики» здійснюється під час практичних занять і може передбачати:

- усне та письмове опитування;
- тестування, зокрема в системі Moodle;
- розв’язання ситуаційних і клініко-орієнтованих завдань;
- оцінювання алгоритмів поведінки в небезпечних і надзвичайних ситуаціях;
- аналіз професійних ризиків у стоматологічній практиці;
- виконання практичних завдань, чек-листів та індивідуальних робіт;
- участь у дискусіях і розборі біоетичних ситуацій;
- виконання та захист завдань самостійної роботи.

Під час оцінювання враховуються повнота і правильність відповіді, розуміння причинно-наслідкових зв’язків, уміння оцінювати ризики, застосовувати алгоритми безпечної поведінки, аргументувати рішення, дотримуватися принципів біоетики та академічної доброчесності.

Результати поточного контролю фіксуються в електронному журналі за чотирибальною шкалою: «2», «3», «4», «5». Здобувач повинен мати оцінки не менше ніж із 50% практичних занять за умови, що оцінені роботи охоплюють передбачені дисципліною результати навчання.

За результатами поточного контролю здобувач може отримати максимум 60 балів. До підсумкового контролю допускаються здобувачі, які виконали передбачені силабусом види робіт, відпрацювали пропущені заняття та отримали за поточний контроль не менше 35 балів.

Підсумковий контроль проводиться у формі, визначеній навчальним планом, і може включати комп’ютерне тестування, ситуаційні завдання, встановлення правильної послідовності дій, аналіз небезпечних або біоетичних ситуацій та завдання, що передбачають аргументований вибір рішення. Максимальна оцінка за підсумковий контроль становить 40 балів. Підсумковий контроль вважається складеним за умови отримання не менше 25 балів із 40.

Загальна семестрова оцінка є сумою результатів поточного і підсумкового контролю. Мінімальна позитивна семестрова оцінка становить 60 балів зі 100.

2. Оскарження результатів контрольних заходів

Здобувачі освіти мають право отримати від викладача пояснення щодо виставленої оцінки, застосованих критеріїв та допущених помилок.
У разі незгоди з результатом контрольного заходу здобувач має право подати апеляцію. Оскарження результатів поточного або підсумкового контролю здійснюється відповідно до «Положення про систему поточного і підсумкового контролю, оцінювання знань та визначення рейтингу здобувачів освіти» та «Положення про політику та врегулювання конфліктних ситуацій».
Подання апеляції не передбачає автоматичного підвищення оцінки. Рішення ухвалюється після перевірки дотримання процедури контролю, критеріїв оцінювання та змісту виконаної роботи.

3. Відпрацювання пропущених занять

Здобувач освіти зобов'язаний відпрацювати всі пропущені лекційні та практичні заняття, а також негативні оцінки у строки та порядку, встановлені нормативними документами УКД.
Пропущені заняття і негативні оцінки необхідно відпрацювати протягом трьох наступних тижнів. У разі тривалої відсутності з поважної причини, підтвердженої деканатом, тритижневий строк відраховується з моменту повернення здобувача до навчання.
Відпрацювання може передбачати:

- усну або письмову відповідь за темою;
- виконання тестових завдань;
- розв'язання ситуаційної задачі;
- демонстрацію алгоритму безпечної поведінки;
- виконання практичного чи індивідуального завдання;
- опрацювання пропущеного лекційного матеріалу та проходження контролю його засвоєння.

Форму відпрацювання визначає викладач з урахуванням теми заняття та результатів навчання, які повинен продемонструвати здобувач.
Якщо пропущене заняття не відпрацьовано у встановлений строк, позначка «н» в електронному журналі замінюється на «0» без права перездачі, крім випадків, передбачених нормативними документами УКД.
До семестрового контролю допускається здобувач, який виконав передбачені навчальним планом і силабусом види робіт, відпрацював пропущені заняття та отримав за поточний контроль не менше 35 балів. Порядок організації освітнього процесу визначено «Положенням про організацію освітнього процесу».

4. Дотримання академічної доброчесності

Під час вивчення дисципліни здобувачі зобов'язані дотримуватися принципів академічної доброчесності, визначених «Положенням про систему забезпечення академічної доброчесності».

Індивідуальні, самостійні та контрольні роботи повинні виконуватися здобувачем особисто. Використання чужих текстів, презентацій, відповідей, результатів досліджень, зображень або інших матеріалів допускається лише з належним покликанням на джерело.

Не допускаються:

- академічний плагіат і самоплагіат;
- фабрикація або фальсифікація даних;
- списування та передавання відповідей іншим здобувачам;
- виконання роботи іншою особою;
- повторне подання раніше оціненої роботи без погодження з викладачем;
- використання неперевіреної або неправдивої інформації;
- приховування використання засобів штучного інтелекту у випадках, коли таке зазначення передбачене завданням.

У разі виявлення порушення робота оцінюється та переглядається відповідно до нормативних документів УКД.

5. Використання штучного інтелекту

Використання засобів штучного інтелекту здійснюється відповідно до «Політики використання штучного інтелекту» УКД та «Положення про систему забезпечення академічної доброчесності».

Під час вивчення дисципліни дозволяється використовувати штучний інтелект:

- для пошуку ідей та попереднього структурування матеріалу;
- для створення навчальних запитань, планів і ситуаційних задач;
- для мовного та стилістичного редагування власного тексту;
- для перекладу або пояснення термінів;
- для самоперевірки та підготовки до занять;
- для моделювання навчальних ситуацій за умови подальшої перевірки результату.

Здобувач зобов'язаний перевіряти створену штучним інтелектом інформацію за підручниками, науковими джерелами, чинними нормативними документами та офіційними клінічними рекомендаціями. Відповідальність за правильність, достовірність і безпечність поданої інформації несе автор роботи.

Якщо штучний інтелект істотно використовувався під час виконання завдання, здобувач повинен зазначити назву застосованого інструмента, мету та характер його використання.

Заборонено:

- подавати повністю згенерований матеріал як самостійно виконану роботу;

- використовувати ШІ під час контрольних заходів, якщо це прямо не дозволено умовами контролю;
- вигадувати за допомогою ШІ джерела, нормативні документи, статистичні або клінічні дані;
- вводити в системи ШІ персональні дані пацієнтів, медичну інформацію, фотографії, результати досліджень або іншу конфіденційну інформацію;
- використовувати відповіді ШІ без критичної перевірки, особливо під час опрацювання алгоритмів домедичної допомоги, радіаційної, пожежної та професійної безпеки.

Політика використання штучного інтелекту УКД.

6. Використання технічних засобів в аудиторії та правила комунікації

Використання мобільних телефонів, планшетів, ноутбуків та інших технічних засобів під час лекційних і практичних занять дозволяється виключно з навчальною метою: для роботи з матеріалами дисципліни, нормативними документами, електронними ресурсами, тестовими завданнями та виконання визначених викладачем навчальних вправ.

До початку заняття на пристроях необхідно активувати режим «без звуку». Під час заняття забороняється користуватися соціальними мережами, вести приватне листування, переглядати сторонні матеріали, прослуховувати музику або здійснювати фото-, аудіо- чи відеозапис без дозволу викладача та присутніх осіб.

Під час контрольних заходів використання гаджетів і сторонніх електронних ресурсів заборонено, крім випадків, коли це прямо передбачено умовами проведення контролю. Порушення встановлених правил є підставою для анулювання результату контрольного заходу відповідно до нормативних документів УКД.

Детальні правила визначені у відповідному наказі УКД.

Офіційна комунікація з питань дисципліни здійснюється через корпоративну електронну пошту та сторінку дисципліни в Moodle. Навчальні матеріали, завдання, оголошення і результати контролю розміщуються у визначених університетом електронних системах.

7. Визнання результатів неформальної та інформальної освіти

Результати навчання, здобуті шляхом неформальної або інформальної освіти, можуть бути визнані відповідно до «Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти».

Для дисципліни можуть розглядатися результати сертифікованих курсів, тренінгів, вебінарів і симуляційних навчань із таких напрямів:

- домедична допомога та базова підтримка життя;
- цивільний захист і поведінка під час надзвичайних ситуацій;
- пожежна та електрична безпека;
- охорона праці та професійна безпека медичних працівників;

- інфекційний контроль і поводження з медичними відходами;
- радіаційна безпека у стоматології;
- екологічна безпека;
- біоетика, академічна доброчесність і права пацієнта.

Можуть розглядатися курси на платформах Prometheus, EdEra, Дія.Освіта, OpenWHO/WHO Academy, IAEA Online Learning, а також навчання, проведене закладами вищої освіти, закладами охорони здоров'я, навчально-тренувальними центрами, професійними медичними асоціаціями, Товариством Червоного Хреста України та іншими організаціями, спроможними підтвердити зміст і результати навчання.

Для визнання результатів здобувач подає заяву, сертифікат або інший підтвердний документ, програму курсу, інформацію про його тривалість і перелік отриманих результатів навчання. Заявлені результати повинні відповідати змісту, рівню складності та результатам навчання дисципліни.

Рішення про повне або часткове зарахування ухвалюється у встановленому УКД порядку. За потреби може проводитися співбесіда, тестування, розв'язання ситуаційного завдання або демонстрація практичної навички. Наявність сертифіката сама по собі не гарантує автоматичного зарахування. Практичні навички, пов'язані з домедичною допомогою та діями у небезпечних ситуаціях, можуть бути зараховані лише за умови належного підтвердження або успішної демонстрації здобувачем відповідного алгоритму.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При вивченні дисципліни застосовується комплекс методів для організації навчання студентів з метою розвитку їх логічного та абстрактного мислення, творчих здібностей, підвищення мотивації до навчання та формування особистості майбутнього фахівця.

Програмний результат навчання	**Метод навчання**	**Метод оцінювання**
Ідентифікувати небезпечні та шкідливі фактори професійної діяльності стоматолога	**МН 1.2, МН 2.4, МН 7, МН 15, МН 20.1**	**МФО 4, МФО 5, МФО 8**
Оцінювати професійні ризики та визначати заходи їх профілактики	**МН 3.4, МН 7, МН 19, МН 20.1**	**МФО 4, МФО 6, МФО 7**
Застосовувати стандартні запобіжні заходи, гігієну рук та ЗІЗ	**МН 1.4, МН 2.2, МН 3.1, МН 3.4**	**МФО 4, МФО 7, МФО 8**
Діяти після професійного контакту з кров'ю або біологічними рідинами	**МН 1.4, МН 3.1, МН 20.1, МН 20.5**	**МФО 4, МФО 7, МФО 8**
Дотримуватися принципів хімічної та електричної безпеки	**МН 1.2, МН 2.1, МН 3.4, МН 20.1**	**МФО 4, МФО 5, МФО 8**
Організовувати ергономічне та безпечне робоче місце стоматолога	**МН 2.2, МН 3.4, МН 7, МН 19**	**МФО 4, МФО 7**

Програмний результат навчання	Метод навчання	Метод оцінювання
Застосовувати принципи радіаційної безпеки та ALARA	**МН 1.1, МН 2.4, МН 5, МН 20.1**	**МФО 4, МФО 5, МФО 8**
Дотримуватися правил пожежної безпеки та евакуації	**МН 1.4, МН 2.2, МН 3.1, МН 20.5**	**МФО 4, МФО 7, МФО 8**
Діяти при природних, техногенних та воєнних загрозах	**МН 1.4, МН 3.1, МН 15, МН 20.1**	**МФО 4, МФО 5, МФО 7**
Організовувати безпечне переміщення пацієнтів до укриття	**МН 3.1, МН 19, МН 20.4, МН 20.5**	**МФО 4, МФО 7**
Проводити первинну оцінку постраждалого	**МН 1.4, МН 2.2, МН 3.1, МН 20.5**	**МФО 4, МФО 7**
Виконувати базовий алгоритм СЛР та застосовувати AED	**МН 2.2, МН 3.1, МН 13, МН 20.5**	**МФО 4, МФО 7**
Надавати домедичну допомогу при кровотечах, травмах, опіках та гострих станах	**МН 1.4, МН 3.1, МН 20.1, МН 20.5**	**МФО 4, МФО 7, МФО 8**
Застосовувати принципи автономії, благодіяння, «не нашкодь» та справедливості	**МН 1.1, МН 7, МН 15, МН 20.1, МН 20.2**	**МФО 4, МФО 5, МФО 6**
Застосовувати принципи інформованої згоди у стоматологічній практиці	**МН 20.1, МН 20.2, МН 20.4, МН 20.7**	**МФО 4, МФО 5, МФО 7**
Дотримуватися конфіденційності та етичної професійної комунікації	**МН 15, МН 20.1, МН 20.2, МН 20.4**	**МФО 4, МФО 5, МФО 6**
Аналізувати біоетичні дилеми та аргументувати професійне рішення	**МН 7, МН 14, МН 15, МН 20.1, МН 20.2**	**МФО 4, МФО 5, МФО 6**
Проводити аудит безпеки стоматологічного кабінету	**МН 3.4, МН 7, МН 17, МН 19**	**МФО 4, МФО 6, МФО 7**
Самостійно опрацьовувати питання БЖД та біоетики	**МН 12, МН 17, МН 18**	**МФО 6, МФО 8, МФО 11**

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНІ РЕСУРСИ

Для забезпечення освітнього процесу використовуються:

- навчальна аудиторія, обладнана **комп’ютером/ноутбуком, мультимедійним проєктором або інтерактивною панеллю, екраном, доступом до мережі Інтернет**;
- мультимедійні презентації, навчальні відеоматеріали, електронні навчально-методичні матеріали та ресурси дистанційного навчання;

- програмне забезпечення для створення та демонстрації презентацій, текстових і графічних матеріалів;
- навчальні **схеми, алгоритми, чек-листи, матриці оцінювання професійного ризику, ситуаційні та біоетичні кейси**;
- засоби індивідуального захисту медичного працівника: медичні рукавички, маски/респіратори, захисні окуляри або щитки, захисний одяг;
- демонстраційні матеріали та контейнери для відпрацювання принципів безпечного поводження з гострими медичними виробами та медичними відходами;
- зразки або навчальні макети засобів пожежної безпеки та матеріали з алгоритмами евакуації;
- аптечка та засоби для демонстрації принципів надання домедичної допомоги;
- за наявності — **манекен для відпрацювання серцево-легеневої реанімації, навчальний автоматичний зовнішній дефібрилятор (AED), засоби для тренування зупинки кровотечі та базової іммобілізації** (за наявності)
- навчальні матеріали для моделювання професійних ситуацій у стоматологічному кабінеті;
- нормативні, навчально-методичні та інформаційні ресурси з безпеки життєдіяльності, цивільного захисту, професійної безпеки, домедичної допомоги та біоетики.

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Контрольні заходи[4]

Оцінювання результатів навчання

Вид	Зміст	% від загальної оцінки	Бал min	Бал max
Поточні контрольні заходи	Робота на практичних заняттях: усне та тестове опитування, виконання практичних завдань, розв’язання ситуаційних і біоетичних задач, демонстрація алгоритмів дій	50	—	50
	Самостійна робота: опрацювання питань, винесених на самостійне вивчення, виконання	10	—	10

[4] зміст редагується залежно від наповнення дисципліни

Вид	Зміст	% від загальної оцінки	Бал min	Бал max
	індивідуальних завдань, схем, алгоритмів, чек-листів			
	Всього	**60**	**35**	**60**
Підсумкові контрольні заходи	Підсумковий контроль: тестові завдання та комплексні ситуаційні завдання з безпеки життєдіяльності та основ біоетики	**40**	**25**	**40**
Всього		**100**	**60**	**100**

Процедура проведення контрольних заходів, а саме поточного контролю знань протягом семестру та підсумкового семестрового контролю, регулюється «Положенням про систему поточного та підсумкового контролю оцінювання знань та визначення рейтингу студентів».

Фіксація **поточного** контролю здійснюється в "Електронному журналі обліку успішності академічної групи" на підставі чотирибальної шкали - "2"; "3"; "4"; "5". У разі відсутності студента на занятті виставляється "н". За результатами поточного контролю у Журналі, автоматично визначається підсумкова оцінка, здійснюється підрахунок пропущених занять.

Усі пропущені заняття, а також негативні оцінки студенти зобов'язані відпрацювати впродовж трьох наступних тижнів. У випадку недотримання цієї норми, замість "н" в журналі буде виставлено "0" (нуль балів), без права перездачі. Відпрацьоване лекційне заняття в електронному журналі позначається літерою «в».[5]

Критерії оцінювання[6] (поточного та підсумкового контролю)

До підсумкового контролю допускаються студенти які за результатами поточного контролю отримали не менше 35 балів. Усі студенти, що отримали 34 балів і менше, не допускаються до складання підсумкового контролю і на підставі укладання додаткового договору, здійснюють повторне вивчення дисципліни впродовж наступного навчального семестру. За результатами підсумкового контролю (диференційований залік/екзамен) студент може отримати 40 балів. Студенти, які під час підсумкового контролю отримали 24 бали і менше, вважаються такими, що не здали екзамен/диференційований залік і повинні йти на перездачу.

Загальна семестрова оцінка з дисципліни, яка виставляється в екзаменаційних відомостях оцінюється в балах (згідно з **Шкалою оцінювання знань за ЄКТС**) і є сумою балів отриманих під час поточного та підсумкового контролю.

Шкала оцінювання знань за ЄКТС:

[5] можна вказати теми чи завдання, які є обов'язковими до виконання, а також особисті підходи до оцінювання рівня знань здобувачів під час аудиторної роботи

[6] критерії вказуються згідно з особливостями дисципліни.

Оцінка за національною шкалою	Рівень досягнень, %	Шкала ECTS
Національна диференційована шкала		
Відмінно	90 – 100	A
Добре	83 – 89	B
	75 – 82	C
Задовільно	67 – 74	D
	60 – 66	E
Незадовільно	35 – 59	FX
	0 – 34	F
Національна недиференційована шкала		
Зараховано	60 – 100	-
Не зараховано	0 – 59	-

Студенти, які не з'явилися на заліки/екзамени без поважних причин, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ[7]

Основна література

1. Желібо Є. П., Зацарний В. В. **Безпека життєдіяльності : підручник.** Київ : Каравела, 2008. 280 с.
2. Желібо Є. П., Заверуха Н. М., Зацарний В. В. **Безпека життєдіяльності : навчальний посібник** / за ред. Є. П. Желібо. 6-те вид. Київ : Каравела, 2008. 344 с.
   Електронна версія: Безпека життєдіяльності — Желібо, Заверуха, Зацарний (PDF)

Додаткова література та нормативні джерела

1. Про затвердження порядків надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 09.03.2022 № 441. Документ містить, зокрема, алгоритми

[7] обов'язково: враховувати вимоги ДСТУ 8302:2015 (відповідно до Наказу № 65, від 4.03. 2016), рекомендації Національного агентства з забезпечення якості вищої освіти, використовувати літературу за останні 5-7 років, наводити власні публікації за змістом навчальної дисципліни.

допомоги при раптовій зупинці кровообігу, масивній зовнішній кровотечі, переломах, судомах та інших невідкладних станах.
2. Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Порядок управління медичними відходами, у тому числі вимоги щодо безпечності для здоров'я людини під час утворення, збирання, зберігання, перевезення, оброблення таких відходів» : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 31.10.2024 № 1827.
3. Centers for Disease Control and Prevention. *Standard Precautions. Dental Infection Prevention and Control*. Atlanta : CDC, 2024.
4. Centers for Disease Control and Prevention. *Best Practices in Dental Infection Prevention and Control*. Atlanta : CDC, 2024.
5. Centers for Disease Control and Prevention. *Administrative Considerations. Dental Infection Prevention and Control*. Atlanta : CDC, 2024.

Електронні інформаційні ресурси

1. Міністерство охорони здоров'я України — нормативно-правові акти, накази, рекомендації та інформаційні матеріали у сфері охорони здоров'я.
2. Законодавство України — Верховна Рада України — офіційна база нормативно-правових актів України.
3. Всесвітня організація охорони здоров'я (WHO) — матеріали з безпеки пацієнтів, інфекційного контролю, громадського здоров'я та етики.
4. CDC — Dental Infection Prevention and Control — сучасні рекомендації з інфекційної безпеки у стоматологічній практиці.
5. European Resuscitation Council — Guidelines 2025 — актуальні європейські рекомендації з базової та розширеної реанімації.
6. International Committee of the Red Cross (ICRC) — інформаційні та навчальні матеріали з першої допомоги, гуманітарної безпеки та дій в умовах збройних конфліктів.